

L'Àguila negra - Joan Carreras

Després de dos llibres de contes apareguts a principis dels noranta, Joan Carreras (Barcelona, 1962) va publicar tres novel·les sense pressa. A partir de *L'home d'origami* (2009), però, accelera el ritme a la vegada que va eliminant la truculència per centrar-se en els conflictes familiars i els desenganys de la maduresa. En menys de quatre anys han aparegut tres novel·les que són sobretot radiografies sentimentals: *Carretera secundària*, *Cafè Europa* (premi Ciutat de Barcelona) i ara *L'Àguila negra*, que ha obtingut el premi Sant Jordi.

El començament de *L'Àguila negra* recorda les últimes novel·les d'Eduard Márquez (*L'últim dia abans de demà*) i Care Santos (*Desig de xocolata*). Totes tres comencen amb dos companys d'estudi, un dels quals té parella, però en la de Carreras aquesta relació eludeix el triangle sentimental, com si s'hagués proposat evitar la figura geomètrica més literària. *L'Àguila negra* és la biografia d'un home, i per tant està impregnada de malenconia en la mesura que el lector assisteix a tots els passos que menen a l'aprenentatge de la decepció: les il·lusions, l'adaptació, la rutina, la rendició.

L'Àguila negra està narrada amb dos corrents temporals, ja que els capítols breus del jubilat que mira de fer les paus amb si mateix s'alternen amb els més llargs que narren les etapes vitals que ha anat travessant. Aquest entrellaçament crea el que podríem anomenar "efecte Benjamin Button", sobretot a l'inici, quan els capítols de l'home gran precedeixen els del jove i fa l'efecte que s'espera —o es vegi venir— a ell mateix. No som davant una novel·la policíaca on l'estímul sigui esbrinar com es va cometre el crim, sinó davant una novel·la de creixement, on el lector aspira a conèixer les etapes a través de les quals el personatge ha arribat al final.

El protagonista es casa, prospera, engendra, cedeix, i tanmateix acaba sol, voltat de fantasmes, penedit, captiu de la recança. Carreras ha triat un home de la generació anterior a la seva, de manera que pot resseguir-ne la trajectòria fins a la vellesa. Tot i transcórrer durant el franquisme, el llibre se centra en les transformacions interiors i esquiva l'èpica de la resistència.

L'Àguila negra no persegueix la brillantor, ni encara menys està farcida de recursos lúdics, ni tampoc de picades d'ullet costumistes. Carreras escriu amb una contenció que no està renyida amb les metàfores vinculades a la professió odontològica del protagonista (restitució, exèresi), ni amb escenes narrades amb delicadesa (la descripció d'un vestit, la reacció matisada davant una invitació de noces). La biografia és un gènere que no admet un excés de sentimentalisme, però tampoc una fredor excessiva. El narrador, tanmateix, sembla més pròxim al protagonista durant els anys de joventut que a la maduresa, quan es va deixant pansir.

Al final, resta un dilema irresolt: l'amor de foc —intens, perillós— i l'amor d'aigua —reposat, potser avorrit—, el remolí del canvi i el vertigen de la sensatesa, l'amant dionisiac i l'espòs apol·lini. La família és el gran canvi: "Els nous hàbits consistien a fer coses que valguessin la pena per als fills". Més tard arriba el fet divers i finalment el balanç: "Fer-se gran és el que ens toca. Ja ho sabem. És contra les interrupcions, que no estem preparats". El protagonista de *L'Àguila negra* és el pas del temps.